

Over de standaardlijst van de Nederlandse flora 1983

door M. Driessen

Bij het Rijksherbarium te Leiden wordt sinds 1975 de 'Standaardlijst van de Nederlandse Flora' uitgegeven. Onlangs (1983) is van deze lijst een nieuwe versie verschenen die te bestellen is door overmaking van f 2,50 op gironummer 111768 t.n.v. Rijksherbarium, Leiden, onder vermelding van 'Standaardlijst'.

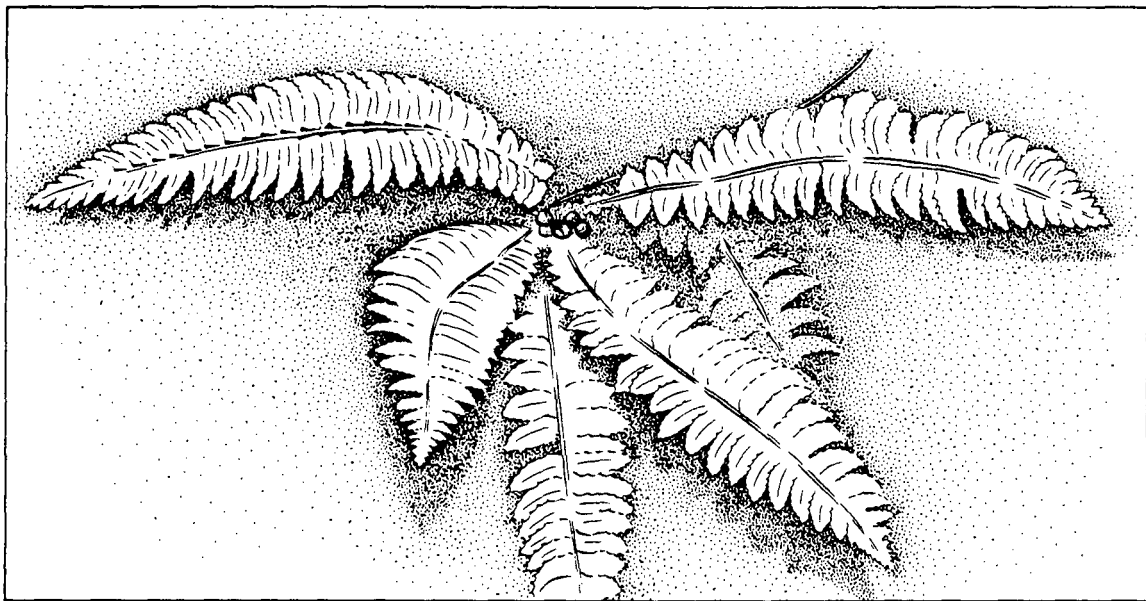
In de standaardlijst treft men de 1436 plantesoorten aan die worden beschouwd als behorend tot de Nederlandse flora met achter iedere plantensoort een codenummer. Dit codenummer geeft enerzijds de oecologische groep aan waarin de desbetreffende plantensoort is geplaatst en anderzijds gegevens over de mate van voorkomen in Nederland van de plant middels de uurhokfrequentieklasse.

Het ontstaan van de standaardlijst

In 1975 werd de eerste standaardlijst van de Nederlandse flora gepubliceerd (ARNOLDS e.a. 1975). Volgens het voorwoord moest deze standaardlijst worden beschouwd als een bijlage van een serie samenhangende artikelen, getiteld 'Florastatistiek 1975'. Enkele jaren later werd een eerste artikel uit de aangekondigde serie gepubliceerd: de oecologische groepen in de standaardlijst van de Nederlandse flora 1975, door ARNOLDS EN VAN DER MAAREL (1979). In dit belangwekkende artikel werd een gedeelte van de informatie gegeven waarop vele floristen lang hadden gewacht. Tevens werd in deze publicatie aangekondigd dat de overige artikelen van de

eerder beloofde serie (uit 1975) integraal gepubliceerd zouden worden bij de presentatie van de Florastatistiek 1980. De floristen moesten dus nog even geduld hebben. In 1980 verscheen echter geen Florastatistiek en in 1981 en 1982 ook niet. Dit uitstel hing samen met de nieuwe bewerking van de Flora van Nederland (HEUKELS EN VAN DER MEIJDEN 1983): men wilde beide publicaties zowel taxonomisch als nomenclatorisch volkomen met elkaar in overeenstemming brengen. In 1983 was het zover: de nieuwe standaardlijst van de Nederlandse flora verscheen. In deze publicatie is een grote hoeveelheid statistische gegevens betreffende de flora te vinden. Opvallend is echter dat de Florastatistiek zoals bedoeld werd in de

*Lansvaren (*Polystichum lonchitis*) werd tot ieders verbazing in 1978 in de Noordoostpolder gevonden. De verbazing geldt vooral het feit dat deze plant, die elders op rotshellingen in het middelgebergte groeit, hier beneden de zeespiegel voorkomt. (De tekening is overgenomen uit Gorteria 10, 1981, p. 114).*

oorspronkelijke publicatie over dit onderwerp door VAN DER MAAREL (1971, tabel 3, pag. 184) niet is opgenomen. Deze scheiding tussen de Florastatistiek en de Standaardlijst werd voorgesteld door ADEMA EN MENNEMA (1980). Op het floristenconcilie in mei 1980 werd dit voorstel aangenomen (ADEMA 1980). In geen van beide publicaties wordt echter een argumentatie gegeven voor deze scheiding die mij in het geheel niet als vanzelfsprekend voorkomt. Over de 8 jaar eerder beloofde serie van samenhangende artikelen wordt in de begeleidende tekst van de nieuwe standaardlijst 1983 niet meer gesproken. Wel wordt op pag. 8 opnieuw nog één belofte gedaan: 'C. L. Plate zal spoedig (!) een artikel publiceren over de factoren die van belang zijn bij het bepalen van de uurhokfrequenties'. Vanzelfsprekend zijn veel floristen heel benieuwd naar de inhoud van dat artikel en ook wel naar de datum van verschijning.

In het woord vooraf van de standaardlijst 1983 wordt vermeld dat in 1975 op het floristenconcilie werd afgesproken om elke vijf jaar een vergadering te beleggen om veranderingen in de standaardlijst te bespreken. Ik neem aan dat hieruit geconcludeerd mag worden dat het ook in de bedoeling lag om iedere vijf jaar een nieuwe versie van de standaardlijst uit te geven. Nu zijn er bijzondere redenen geweest om van dit publicatieschema af te wijken zoals hierboven reeds vermeld werd. Wanneer de volgende standaardlijst uit zal komen wordt echter niet vermeld. In 1985, volgens het 'oude' schema, of in 1988 volgens het 'nieuwe' schema of misschien in 1991? In ieder

geval zal er in de toekomst een nieuwe uitgave van de standaardlijst uitkomen en voor die volgende versie wil ik hier enkele suggesties presenteren. Het betreft enige aanvullingen die nuttig kunnen zijn bij floristische dan wel vegetatiekundige werkzaamheden.

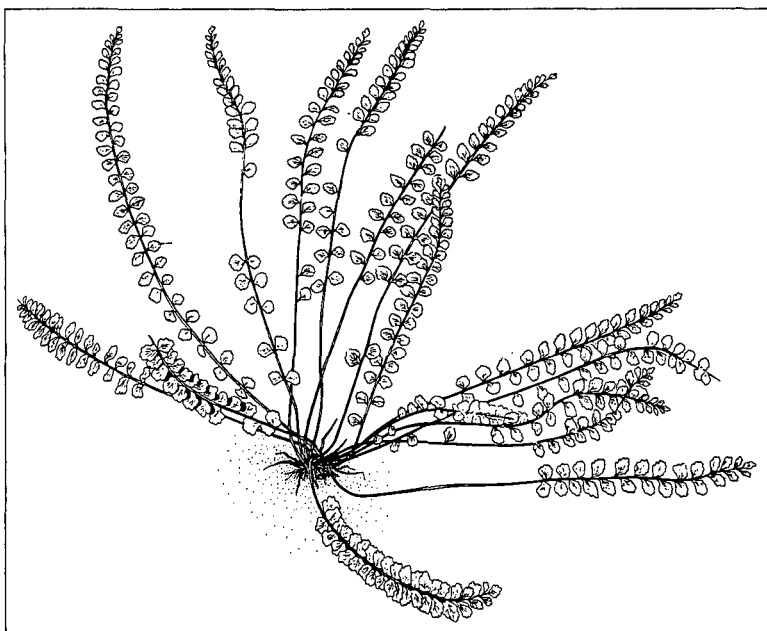
Suggesties voor de volgende standaardlijst

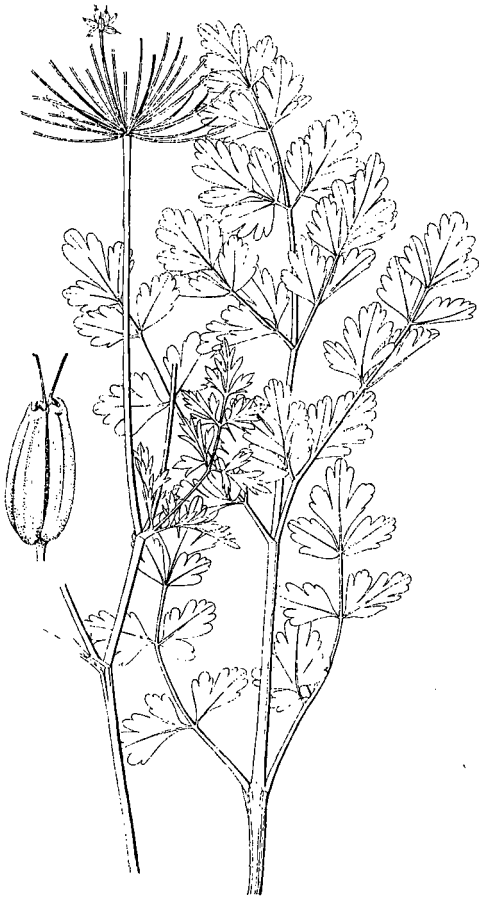
Nederlandse plantennamen

Op de eerste plaats is het wenselijk om ook de Nederlandse plantennaam toe te voegen achter de wetenschappelijke naam. Tot op heden is er nergens een dergelijke lijst te vinden dus moet er altijd tweemaal gezocht worden in de flora voordat je achter de Nederlandse naam bent van een plant waarvan je wel de wetenschappelijke naam kent. Natuurlijk is het ook gewenst om de lijst ook nog andersom te maken: alle Nederlandse plantennamen alfabetisch en daar achter de wetenschappelijke namen. Ik kan mij echter voorstellen dat zo iets te ver gaat voor de samenstellers van de standaardlijst en dat men vindt dat daarvoor bijvoorbeeld de IJsselacademie moet zorgen, die ook de Nederlandse streeplijst heeft uitgebracht (VETHAAK 1981). Anderzijds zijn er toch ook voordelen verbonden aan het opnemen van beide lijsten in een uitgave.

Dat onlangs bij het uitkomen van de nieuwe druk van de Flora van Heukels (1983) maar liefst 150 wetenschappelijke plantennamen zijn gewijzigd, vormt ook nog eens een extra argument voor het toch opnemen van de Nederlandse alfabetische plantenlijst in de standaardlijst.

Groensteel (*Asplenium viride*) werd evenals de lansvaren in de Noordoostpolder nieuw voor ons land ontdekt (1979). Enkele jaren later werd zowel een oudere, als een nieuwere vondst bekend; al in 1953 bleek de soort in Zuid-Limburg te zijn verzameld en in 1983 werd zij in Zuidoost-Groningen ontdekt (achter een hek!). (De tekening is overgenomen uit *Gorteria* 10, 1981, p. 117).

Dodemansvingers (Oenanthe crocata) werd in 1975 door E. J. Weeda tijdens inventarisatiewerk in de overbekende Voornse duinen verzameld. Pas twee jaar later werd de identiteit van de plant vastgesteld. Sindsdien heeft deze soort zich ter plaatse uitgebreid. De dichtstbijzijnde vindplaatsen liggen bij het Nauw van Calais. (De tekening is overgenomen uit Herz en Landolt, *Flora der Schweiz*).

Vegetatiekundige gegevens

Zoals reeds vermeld bestaat de standaardlijst 1983 uit een lijst van 1436 wetenschappelijke plantennamen met achter iedere soort een code-nummer met enerzijds gegevens over de oecologische groep waartoe de plantesoort behoort en anderzijds de gegevens over de uurhokfrequentieklasse anno 1930 en anno 1980. Daarnaast zou het ook erg handig zijn om tevens de vegetatiekundige gegevens op te nemen in de standaardlijst. Bij iedere plantesoort zou dan tevens moeten worden aangegeven van welke plantengemeenschap de soort de functie heeft van kensoort, differentiërende soort, dominante soort of deel is

van een kencombinatie. Deze gegevens zouden opgenomen kunnen worden ongeveer op de manier waarop dat ook is gebeurd in de flora van HEUKELS EN VAN DER MEIJDEN (1983). Helaas wordt echter in deze flora geen onderscheid aangegeven tussen de functie van een differentiërende soort, een soort die deel uitmaakt van een kencombinatie of een dominante soort; in al deze gevallen wordt de betreffende plantensociologische code cursief afgedrukt (zie de flora van HEUKELS EN VAN DER MEIJDEN, pag. 19; hiermee is in tegenspraak de vermelding op pag. 582, die echter onjuist blijkt te zijn: zie bijvoorbeeld *Lolium perenne* (= Engels raai gras); *Polygonum aviculare* (= varkensgras); *Acorus calamus* (= kalmoes) en *Iris pseudacorus* (= gele lis).

Het heeft grote voordelen om de verschillen tussen de diverse functies aan te geven. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren op de manier zoals werd voorgesteld op pag. 582 van HEUKELS betreffende de kencombinatie: 'P 24Ab2'. Anderzijds is er voor dit doel ook een goed bruikbaar systeem ontwikkeld door DEN HELD (1979) in de wetenschappelijke mededeling van de KNNV no. 134. Met name voor de vermelding van de functie van differentiërende soorten is in dit systeem bijzonder duidelijk. Deze wetenschappelijke mededeling is overigens een bijzonder gewaardeerd boekje hetgeen blijkt uit het volgende. Van de redacteur van de wetenschappelijke mededeling G. Houtman hoorde ik bij de uitreiking van de Heimans en Thijsse prijs 1983 (aan hem) dat deze wetenschappelijke mededeling de best verkochte was. Met enige trots vertelde Houtman aan de vergadering dat er al 6000 exemplaren waren verkocht.

Oecologische groepen

Op pag. 5 van de standaardlijst wordt een overzicht gegeven van de oecologische groepen. Ik vind de tabel uit de oorspronkelijke publicatie (ARNOLDS & VAN DER MAAREL 1979, pag. 306 en 307) veel overzichtelijker alhoewel daarin niet de beknopte aanduidingen van de oecologische groepen zijn opgenomen. Dit zou echter ook in de tabel kunnen worden verwerkt. Het voordeel van deze tabel is dat de relatie tussen de oecologische groepen enerzijds en de syntaxa van het systeem van WESTHOFF EN DEN HELD (1969) anderzijds zeer duidelijk tot uitdrukking komt. Aangezien er in Nederland diverse milieukarteringssystemen in gebruik zijn, waarbij de ene keer wordt uitgegaan van het vegetatiekundige systeem van WESTHOFF EN DEN HELD, terwijl de andere keer gewerkt wordt met het systeem van de oecologische groepen, is een goed overzicht van de relatie tussen beide systemen van groot belang.

Specialistische toevoegingen

Nu zult u wellicht van mening zijn dat er al een lange verlanglijst is opgesteld met suggesties en aanvullingen voor een volgende standaardlijst. Toch kan ik niet nalaten nog enkele wensen te uiten die meer voor de floristisch ingewijden duidelijk zullen zijn en waarvan volledige uitleg de omvang van dit artikel te boven zou gaan. Daarom wil ik mij, wat deze meer specialistische wensen betreft, beperken tot het noemen van de trefwoorden, zodat het in ieder geval voor insiders bekend wordt wat ik bedoel. Eventueel zal in een volgend artikel nadere informatie over deze termen worden gegeven. Het betreft de vermenigvuldigingsfactoren van de oecologische groepen (MENNEMA 1973), de drempelwaarden (VAN DER MEIJDEN 1977), de florastatistiek (VAN DER MAAREL 1971, pag. 184), de indicaties betreffende hydro-, freato- en afreatofyten (LONDO 1975) en eventueel de indicatiewaarde voor het natuurbehoud van iedere plant (ARNOLDS 1975a pag. 170, 1975b, 1975c). Al deze gegevens zouden heel goed opgenomen kunnen worden in de standaardlijst. Met deze aanvullingen zou deze uitgebreide standaardlijst het vegetatiekundige en floristische werk aanzienlijk verlichten, hetgeen ons milieu direct of indirect zeer ten goede kan komen.

Adres van de schrijver:

(Ontvangen voor publicatie oktober 1983)

De figuren bij dit artikel betreffen plantesoorten die zich door spontane areaal-uitbreiding in Nederland hebben gevestigd. Zij worden als zodanig tegenwoordig tot de Nederlandse flora gerekend en zijn in de nieuwe standaardlijst opgenomen. R. van der Meijden en E. J. Weeda verzorgden de bijschriften bij de tekeningen.

LITERATUUR

- ADEMA, F., 1980. Verslag van het Floristenconcilie gehouden op donderdag 29 mei 1980 in het Rijks-herbarium te Leiden. Rijksherbarium, Leiden. 9 pag.
- ADEMA, F. EN J. MENNEMA, 1980. Voorstellen voor het Floristenconcilie 1980. Rijksherbarium, Leiden. 25 pag.
- ARNOLDS, E. J. M., 1975a. Een floristisch-oecologische waardebepaling nabij Utrecht ten behoeve van natuurbehoud en planologie. *Gorteria* 7: 161-179.
- ARNOLDS, E. J. M., 1975b. Toelichting bij een alternatieve florastatistiek voor Nederland. Biologisch Station, Wijster. Stencil, 4 pag.
- ARNOLDS, E. J. M., 1975c. Aanvullingen op de alternatieve florastatistiek. Biologisch Station Wijster. Stencil, 3 pag.
- ARNOLDS, E. J. M. en E. VAN DER MAAREL, 1979. De oecologische groepen in de Standaardlijst van de Nederlandse flora 1975. *Gorteria* 9: 303-311.
- ARNOLDS, E. J. M. en R. VAN DER MEIJDEN, 1976. Standaardlijst van de Nederlandse flora 1975. Rijks-herbarium Leiden.
- HEUKELS, H. en R. VAN DER MEIJDEN, 1983. Flora van Nederland. Twintigste druk. Wolters-Noordhoff, Groningen.
- LONDO, G. 1975. Nederlandse lijst van hydro-, freato- en afreatofyten. Rapport Rijksinstituut voor Natuur-beheer, fotocopie, Leersum.
- MAAREL, E. VAN DER, 1971. Florastatistieken als bijdrage tot de evaluatie van natuurgebieden. *Gorteria* 5: 176-188.
- MENNEMA, J., 1973. Een vegetatiewaardering van het stroomdallandschap van het Merkske (N-Br.), gebaseerd op een floristische inventarisatie. *Gorteria* 6: 157-159.
- MEIJDEN, R. VAN DER, 1977. De flora van de Dordtse Biesbosch. Inventarisatieresultaten met de oude en de nieuwe florastatistiek. Rijksherbarium, Leiden.
- STANDAARDLIJST VAN DE NEDERLANDSE FLORA, 1983. Rijksherbarium, Leiden.
- VETHAAK, TH. C. TH., 1981. Nederlandse streeplijst. IJsselacademie, Kampen 2e druk.

Een nieuwe Danesch!

DIE ORCHIDEËN DER SCHWEIZ

21½ x 29½ cm, 171 pag. met 113 schitterende kleurenfoto's van O. Danesch, tekst van E. Danesch.

prijs geb. f 79,50

Te bestellen bij:

architectura+natura

(D. Latenstein van Voorst, lid KNNV)

International booksellers

Leliegrecht 44, 1015 DH AMSTERDAM – tel. 020-236186 (Ma. gesloten)

NB. Bestel toch vooral TIJDIG uw vakantie- natuurgidsen. Of beter nog: KOM ZE ZELF UITZOEKEN!
Dus: tot ziens.